

Вікторія Захарченко

**НАПРЯМИ ПОШУКУ ВИКОНАВСЬКОЇ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ
ХОРОВОЇ ОБРОБКИ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ ПІСНІ
«ПОРІЗАЛА ПАЛЬЧИК» О. БОНДАРЕНКА**

Одним із напрямів знаходження виконавської інтерпретації хорового твору є здійснення компаративного аналізу різних виконавських версій. Обрання для виконання хорової обробки української народної пісні «Порізала пальчик» О. Бондаренка з необхідністю вимагало порівняння найбільш яскравих втілень цього твору. Це, безумовно, виконавські версії Камерного хору «Київ» (художній керівний – народний артист України М. Гобдич) і Академічного хору ім. П. Майбороди (керівник та головний диригент – заслужена артистка України Ю. Ткач).

Кожна з виконавських версій двох видатних українських хорових колективів¹⁰ по-своєму дуже колоритна, має свою “родзинку” і отримала схвалення слухацької аудиторії. Виконавські концепції керівників цих уславлених хорів мають як схожі виконавські рішення, так і принципові відмінності.

---

¹⁰ *Муниципальный академический камерный хор «Київ»* засновано у грудні 1990 р. Миколою Гобдичем, який незмінно залишається художнім керівником і головним диригентом колективу до сьогодні. Чисельність хору складає приблизно 25 осіб, здебільшого молодого віку. У репертуарі колективу величезний пласт унікальних творів вітчизняних та зарубіжних композиторів від епохи бароко до наших сучасників. Камерний хор брав участь у багатьох музичних фестивалях та конкурсах України та країн Європи, та має численні нагороди. Хор «Київ» випустив 25 альбомів із записами національної та зарубіжної музики, більшість творів з яких записано вперше [4].

Академічний хор ім. П. Майбороди Національної радіокомпанії України - один з найавторитетніших хорових колективів України та Європи. Заснований у 1932 році. Особовий склад колективу – близько 50 людей, переважно зрілого, середнього віку. З 2010 року художнім керівником та головним диригентом колективу є заслужена артистка України Юлія Ткач. Репертуар колективу різноманітний: від фольклору, перших зразків духовної музики, шедеврів світової класики до творів сучасного хорового мистецтва.

Академічним хором Національної радіокомпанії України створена унікальна колекція записів — «Золотий фонд» держави. Академічний хор ім. П. Майбороди приймав участь у міжнародних фестивалях, а 2019 р. отримав премію ім. М. Леонтовича [1].

Щодо вибору виконавців сольної партії М. Гобдич у своїй інтерпретації, окрім соло сопрано, ще додає соло тенора в 2-му куплеті, змінюючи текст для виконання від чоловічого імені. Партії соло виконують Я. Побережна та Р. Танський. А от Ю. Ткач, дотримуючись оригінального тексту, обирає лише одну солістку сопрано – Н. Жвінклієне.

Солістка сопрано хору «Київ» в 1-му куплеті на словах «поцілуй» і «загойть» на першу долю такту робить акценти, які не вказані в партитурі. На повторі слів останніх 2-х рядків куплету в 13-16 тт. співають всі сопрано *divisi*, а от наприкінці при повторі 1-го куплету цей фрагмент М. Гобдич надав заспівати солістам: тенору – верхній голос, а сопрано – нижній. Натомість, хор ім. П. Майбороди ці такти виконував так, як передбачено автором, а мелодію виконували дві солістки: Н. Жвінклієне – верхню мелодію, а нижню – солістка із хору, що краще звучить у виконанні обробки.

В 12 і 16 тт. в партитурі ритмічний малюнок містить дві синкопи: восьма тривалість, четвертна, восьма. У виконанні обох колективів ця ритмоформула змінена – співають без другої синкопи, тобто замість четвертної тривалості звучить четверть з крапкою. Це не відповідає авторському тексту, але це звучить більш мелодично та природньо і дозволяє зробити неакцентованим закінчення музичної фрази.

Яскраву відмінність у виконавському трактуванні цими колективами можна відчуту у темповому співвідношенні. В хорі «Київ» перший темп звучить більш стримано, помірно, йому начебто трошки не вистачає вказаного автором *animato*. В хорі ж українського радіо взято більш жвавий темп. А от щодо агогічних позначок *rit.* і *a tempo*, М. Гобдич після уповільнення і фермати в 26 т. повертається у такий самий темп, як і в 1-му куплеті. В інтерпретації Ю. Ткач хоровий колектив також повертається до початкового темпу, але звучить він нібито більш завзято, тому здається, що солістка трохи прискорює свою репліку на словах “А він пішов іншу любити”. До того ж, у виконанні хору

ім. П. Майбороди з'являються іще додаткові агогічні зміни, що не вказані композитором: уповільнення в 22 т. у всього хору з ферматою на останній долі. Обидва рази цього прийому останній акорд на ферматі нестійкий: у 22 т. – квінтсекстакорд VI[↑] ступеня, а у 26 т. – квінтсекстакорд IV ступеня з підвищеним IV і пониженим VI ступенями, який звучить як домінанта до *As-dur*. А у 23 т. звучить *a tempo*, відповідно як і в 27 т., швидше за темп на початку і в головній тональності на словах “А він пішов іншу любити”. Завдяки цьому прийому виконавці підкреслюють несподівану розв'язку історії.

Окрім цього, також є додаткова фермата, якої немає в партитурі, наприкінці 3-го куплету на останній долі такту в кожній з обраних виконавських версій, що ніби окреслює закінчення першої частини твору, де йшлося про жартівливі залицяння, і початок другої, яка більше наповнена складною гармонією та має вже більш серйозний характер. Але після цього в хорі «Київ» 4-тий куплет продовжується в тому ж темпі, що й на початку, а в хорі ім. П. Майбороди темп змінюється на *meno mosso*.

На початку перших 3-х куплетів є два такти хорового акомпанементу з поступовим *diminuendo*. Хор «Київ» дотримується авторських вказівок. А у виконанні хору українського радіо на початку звучать всі такти вступу із зазначеним *diminuendo*, а в 2-му і 3-му куплетах, а також при повторі 1-го куплету пропускають ці два такти, переходячи одразу до соло, що сприяє безперервному розвитку музичного матеріалу та змісту твору.

Динамічне розгортання обробки О. Бондаренка надзвичайно цікаво вирішено у виконавських версіях обох колективів. У 3 і 4 тт. автор зробив позначку *diminuendo*, для того, щоб вступ солістки був яскравішим. Далі протягом перших 3-х куплетів динаміка зовсім не гнучка, адже у хору завжди другорядна роль і розвиток динаміки залежить лише від смислового фразування сольної партії. Але дуже яскраво виділені акценти в кожному з даних колективів при зміні гармонії. Гнучкість динаміки вказана автором у 4-му куплеті: у 17-18

тт. і у 19-20 тт. є невеликі динамічні «хвилі», тобто *crescendo* на початку і *diminuendo* в кінці фрази. Проте, жоден з обраних колективів не дотримується виразного виконання вказівок автора. Так як на початку фрази в партитурі вказаний нюанс *mf*, до 23 т. все звучить в однаковій динаміці. У 22 т. на кінець великої фрази на текст “Білити, білити” композитор додав *crescendo*, яке обривається у 23 т. Керівники обох колективів цей момент трактують як *sp* у 23 т. на словах “А він пішов іншу любити”, якого не написано автором, а хор ім. П. Майбороди до того ж додає *ritenuto* у 22 т. і прискорює темп у 23 т. Та завдяки цьому *sp* у колективів виходить зробити подальші *crescendo*, які позначені автором у 24 і 26 тт. на повторенні фрази “Вона мала хату білити, білити”. Тільки у хорі українського радіо виходить зробити цей нюанс і в 24 т. на текст “Любити”, потім зберегти вказану композитором динаміку *mp* і також зробити *crescendo* у 26 т. на повторенні тексту “Білити, білити”. Натомість, хор «Київ» виконує вказівку тільки у 24 т., а далі залишається у динаміці, що межує з *f*, і таким чином не робить друге *crescendo* у 26 т. Зважаючи на те, що після гучної динаміки і уповільнення в 27 т. вступає солістка – вона звучить дуже контрастно в обох виконавських версіях.

Завершується весь твір хоровим супроводом *ostinato* з ремаркою *diminuendo*, як на початку, що в партитурі триває 2 тт. без соло. Хор «Київ» і хор українського радіо у своїх виконавських інтерпретаціях продовжують цей хоровий акомпанемент на зменшуваній динаміці, створюючи таким чином ефект віддалення, що у виконанні обох колективів виходить дуже вдало.

З компаративного аналізу виконавських версій двох провідних вітчизняних хорових колективів, хору «Київ» під керівництвом М. Гобдича і хору ім. П. Майбороди під орудою Ю. Ткач, можна зробити висновок, що цю самобутню обробку української народної пісні О. Бондаренка професійні хорові колективи вдало інтерпретують, додаючи власних динамічних та агогічних

нюансів, які додають цілісному образу всього твору ще більшої яскравості та колоритності.

Виконавська версія хору українського радіо ім. П. Майбороди під керівництвом Ю. Ткач, на мою думку, все-таки, більш влучно відповідає авторському задуму. Це стосується обраного темпу, виконання сольної партії, відтворення динамічних відтінків, що сприяють створенню жартівливого художнього образу української народної пісні.

Список використаних джерел

1. Академічний хор радіокомпанії України – режим доступу до ресурсу: <https://radiochoir.com.ua/>
2. Мостова Ю. В. Театралізація хорових творів як метод художньої інтерпретації : автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства : 17.00.01 / Харк. держ. акад. культури. Харків, 2003. 20 с.
3. Тимофєєва К. Порівняльний аналіз як метод інтерпретології (на прикладі фортепіанного виконавства) : дис. канд. Мистецтвознавства / Тимофєєва К. – Харків: ХНУМ ім. І. П. Котляревського, 2009.
4. Українська музика та сучасна рок-культура України – Режим доступу до ресурсу: <http://rock-oko.com/knizhki/oblichchya-muziki/tvorch-portreti/kiv-xor.html>

Катерина Момот

ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕРПРЕТУВАННЯ СЛОБОЖАНСЬКОГО ФОЛЬКЛОРУ У СУЧАСНІЙ ВИКОНАВСЬКІЙ ПРАКТИЦІ (НА ПРИКЛАДІ ОБРОБКИ КОЛЯДКИ «ДОБРИЙ ВЕЧІР ТОБІ, ПАНЕ ГОСПОДАРЮ» А.І.СИРОТЕНКА)

Українська народна пісенність – дорогоцінне надбання нашого народу, важлива ланка та скарбниця його творчого розвитку, музично-професійного становлення, як в межах України так і по за нею.

Пісня в різноманітних художніх образах передає яскраву палітру почуттів, думок, бажань, що притаманні кожній людині в різних обставинах її життя. На сучасному етапі процесу відродження української музичної культури виникає потреба в залученні фольклорних скарбів до активу культурного життя сьогодення. Серед них, на нашу думку, слід приділити увагу календарно-обрядовим пісням, адже саме вони зберігають давню традицію наших предків та